

Kloosterkerk - 16 augustus 2020 - 11^e zondag na Pinksteren
Ezeekiël 13: 7-16 en Matteüs 10: 34-39
ds. Marja Flipse

Gebed om ontferming

Hoe bestaat het, God,
dat wij hier in stilte kunnen zitten,
ondergedompeld in uw vrede,
slechts opgeschrikt
door een enkele langsdenderende tram,
terwijl elders op deze aarde
mensen voortdurend alert moeten zijn,
altijd maar gespist op de geluiden van oorlog en geweld,
op explosieve situaties
die elk moment uit de hand kunnen lopen,
op haat die elk moment kan ontbranden,
agressie die overal op de loer ligt?
Zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Hoe bestaat het, God,
dat wij gerust onze handen durven vouwen,
onze ogen durven sluiten,
dat we ons veilig kunnen voelen
bij de mensen om ons heen,
bekenden en vreemden,
terwijl elders op deze aarde
mensen hun burens niet durven vertrouwen,
hun eigen familieleden,
terwijl voor zo velen
het in het openbaar belijden van een geloof
of een politieke overtuiging,
of gewoon zichzelf zijn,
levensgevaarlijk is?
Zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Hoe bestaat het, God,
dat wij uit onze dagelijkse beslommeringen mogen stappen,
tijd mogen vrijmaken
om te dromen, om vooruit te kijken,
vergezichten te zien,
dat wij de luxe hebben
om wakker te liggen over keuzes die we mogen maken,
terwijl elders op deze aarde
mensen maar één keuze hebben:
leven of dood;

terwijl er situaties zijn,
ver van huis èn dichtbij,
waar men elkaar het licht in de ogen niet gunt
en een toekomst iets is
waar je niet eens op durft te hopen?
Zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Bij de lezingen:

Er is in de bijbel een ruime keus aan fraaie lezingen over het thema vrede, waar het vandaag om draait. Maar soms is het goed om juist de meer weerbarstige teksten op te zoeken. We horen vanmorgen twee lezingen die ons nogal verontrustend in de oren zullen klinken. Eerst uit de profeet Ezechiël, waarin God uitvaart tegen profeten die de mensen naar de mond praten en een te gemakkelijke, te gerustellende vredeboodschap brengen. Daarna komt Jezus aan het woord, die uitvaart tegen mensen die graag een te gemakkelijke vredeboodschap zouden willen horen. Vrede, zo blijkt, is niet zo gemakkelijk als we zouden willen.

Preek:

In mijn vorige gemeente in Wales
vierden we elke dag avondmaal.
Moet u zich dat eens voorstellen. Elke dag!
Dat is even heel wat anders dan hier in de Kloosterkerk,
zelfs in niet-corona tijden.

Je zou denken, wie zit daar dan helemaal?
Dat wordt op den duur toch oersaai,
elke dag diezelfde liturgie
met diezelfde prachtige
maar eentonige spanningsboog

van de toenadering tot God,
het bidden voor de nood van de wereld
en het danken voor Gods goedheid,
het lezen van de schrift,
het breken van het brood,
het gaan met Gods zegen,
enkel om de volgende dag weer terug te komen
en weer van voor af aan te beginnen.
Mooi, maar saai.

Maar er waren inderdaad mensen die er elke dag zaten.
En dat was eigenlijk wat het spannend maakte.
Want die mensen leerden elkaar dus behoorlijk goed kennen.
En hoe beter je elkaar leert kennen,
hoe irriteranter je elkaar soms gaat vinden.

Daarom was er middenin de liturgie elke dag een moment
waarop ik even mijn adem inhield.

Dat moment was de vredegroet.

Het scharniermoment tussen de dienst van het woord
en de dienst van de maaltijd,
waar je voor je aan tafel gaat
als het ware even je handen wast
en met elkaar in het reine komt
zodat je elkaar niet meer in de weg zit
en je je met elkaar alleen op God kunt richten.

Altijd spannend, vond ik.
Probeer zelf maar eens uit hoe moeilijk het is
om iemand die jou net gekwetst heeft
of die heel de dienst zit te ritselen met snoeppapiertjes
de hand te schudden en vrede te wensen.

Het overkwam me overigens regelmatig
dat ik tegen iemand zei “vrede zij met je!”
en dat die dan gauw even de kans greep
om te klagen dat ik iets verkeerd had gezegd.
Die had het dan bijna goed begrepen,
maar niet helemaal.

We hebben het de afgelopen tijd gehad
over de vruchten van de Geest,
de manieren waarop iemand iets uitstraalt
waarin je de invloed van de Geest kunt ontwaren
in zijn of haar denken en doen.

Zoals je een boom kunt herkennen
aan de vruchten die hij voortbrengt,
zo kun je zien aan iemands levenshouding
dat diegene afgestemd is
op de golflengte van de Geest.
Of daarnaar streeft.
Of niet.
Vrede is een van die vruchten.

Vruchten komen trouwens niet uit de lucht vallen.
Daar gaat eerst nog een heel stadium van trage groei
en bloesem en rijping en wat al niet aan vooraf.
Dus wees vooral geduldig met jezelf en met anderen
als er nog niet veel te oogsten valt.

Vrede is een woord met veel facetten,
maar in deze context,
in de context van het lijstje met ‘vruchten’
in de Galatenbrief,

zou je het ook kunnen omschrijven
als een neiging tot verzoening,
als een drang naar eendracht,
het zoeken naar eensgezindheid.

Daarvan heb ik wel eens
een enigszins twijfelachtig voorbeeld meegemaakt.
Bij een van mijn dagelijkse avondmaalsdiensten
waren twee parochianen aanwezig
die niet altijd samen door één deur konden.

Tijdens de vredegroet stak de een grootmoedig
zijn hand uit naar de ander, en zei,
‘Vrede zij met je!’

De ander dacht even diep na, en zei toen,
‘Vooruit dan maar,
ik zal je na afloop van de dienst
toch maar niet van je sokken proberen te rijden.’
Daar was de heilige Geest aan het werk!

Had dat nou zin,
zo’n handdruk elke keer voor het avondmaal?
Behalve dan dat het een enkele keer
een verkeersongeluk voorkwam?

Ja, het had zin,
in die zin dat rituelen zin hebben.

Rituelen beelden iets uit
waarvan we de volle betekenis
niet in woorden of ideeën kunnen vatten –
welzijn, relaties die heel zijn, een ongebroken wereld.
Vrede.

Rituelen beelden iets uit wat nog maar deels waar is,
maar wat meer en meer waar wordt
als we er alvast in het klein op oefenen –
goed samenleven, geduld met elkaar, een tolerante wereld.
Vrede.

Rituelen betrekken ons mensen
met onze schamele goede bedoelingen
alvast bij iets wat ons vermogen overstijgt –
solidariteit, een vergezicht,
een toekomst waarin alle leed geleden is.
Vrede.

‘Vrede zij met je’ betekent vandaag misschien,
‘ik probeer je niet van je sokken te rijden.’
Maar na veel oefenen, met vallen en opstaan,
kan het beginnen te klinken als,

‘ondanks ons verschil van mening,
ondanks het feit dat je bloedirritant bent,
zelfs al heb je me pijn gedaan,
gun ik je van harte
het beste wat God jou maar kan geven.’

En daarin ligt nou precies de kracht
van de oude woorden,
de doorleefde rituelen,
de van generatie op generatie doorgegeven teksten
waarmee we elkaar in de kerk toespreken.

Die geven een extra dimensie
aan onze pogingen tot goed samenleven,
tot onderlinge vrede.

Want de vrede die wij nastreven,
en die we, als het meezit,
aan elkaar willen doorgeven,
is niet zomaar onze vrede,
op onze voorwaarden
en met de inhoud die wij daaraan willen geven,
maar de vrede van de Heer.

Die vrede heeft vele gezichten.
Het kan het gevoel zijn
dat je soms krijgt als je even alleen bent met God,
het gevoel dat je er nooit alleen voor staat.

Het kan de voldoening zijn
als je juist middenin een demonstratie loopt
voor iets waar je vast in gelooft -
de wetenschap dat echte vrede
gepaard gaat met het onklaar maken
van wat onrechtvaardig is.

Bovenal is het een visioen.
Een toekomstvisioen
wat onder geen beding een visioen mag blijven,
naar wat zo snel mogelijk,
het liefst gisteren,
werkelijkheid moet worden.

En daarom is die handdruk,
dat 'vrede zij met je',
nooit zomaar een onschuldig gebaar,
iets vrijblijvends,
iets geruststellends.

Het is een oproep tot daadkracht,
een A waarop B gezegd moet worden,
een woord waarbij de daad gevoegd moet worden.
Het is geen gezellig kletspraatje
maar een dringende aansporing.

Want het gaat er helemaal niet om
of je wel samen aan het avondmaal kunt
zonder elkaar aan te willen rijden –
ja, dat is al wel een fijne start natuurlijk -

maar het gaat erom
dat je alvast samen een voorproefje durft te nemen
op een wereld waarin iedereen helemaal meetelt
en welkom is
en zich ten volle gekend en bemind weet
door de grote Gastheer –

wat dus betekent
dat je wel eens tafelgenoten zal moeten verduren
die je zelf nooit gekozen zou hebben.

Een voorproefje,
want zo ver zijn we duidelijk nog niet
met onze wereld.
Er is nog een hoop werk te verrichten
voordat het er hier in deze wereld een beetje op gaat lijken.

En dan bedoel ik niet alleen het symbolische werk
van het ritueel handenschudden,
maar ook het echte spijkers met koppen
en puntje bij paaltje werk
dat door zovelen wordt verricht
hier in de stad van vrede en recht
en waar wij allemaal op onze eigen manier
een persoonlijk steentje aan kunnen
en moeten bijdragen.

We hebben daarbij geen behoefte
aan stemmen zoals die van de nepprofeet
die wordt aangehaald in Ezechiël,
die zegt, 'Alles is in orde hoor!

Kijk, je zit hier toch lekker rustig,
wat maakt het jou uit wat er buiten deze muren gebeurt?
In jouw kleine wereldje is er vrede,
geniet er nou maar van,
en kijk niet verder dan je neus lang is.'

Het gaat God altijd om solidariteit.
'Ik zal die muren van jullie wel eens even omver halen,'
zegt God dan ook,
net als de grote boze wolf.

Want jouw vrede is geen vrede
als je je ogen sluit
voor het lijden van een ander,
en jouw bevrijding is niet compleet
als je medemens nog niet bevrijd is.

Met de woorden van Jezus
vallen we juist weer in het andere uiterste.
Hij houdt ons geen valse vredesbeloftes voor.
Integendeel, hij zegt,
'denk niet dat ik gekomen ben
om op aarde vrede te brengen!'

Vertel dat maar niet aan de engelen
die zo luidkeels 'vrede op aarde' zongen
als soundtrack bij zijn geboorte.

Toch spreken die twee elkaar niet tegen,
vrede en geen vrede.
Doet u deze week als huiswerk maar eens
dit gedachtenexperiment:

als ik ergens helemaal voor ga,
als ik ergens van harte voor sta,
waar moet ik dan tegen zijn?
Waar moet ik dan tegen in het geweer komen?

Als ik voor vrede sta,
als ik geloof dat al mijn medemensen
respect, vrijheid, veiligheid en bescherming verdienen,
waar valt dan dat zwaard waar Jezus het over heeft
en wat ligt er dan aan de andere kant?

En zijn er dan conflicten
die ik niet uit de weg kan gaan
omdat – heel paradoxaal –

mijn verlangen naar vrede mij in conflict brengt
met diegenen die andere prioriteiten stellen?
Dat is uw mentale huiswerk.

We gaan zodirect even tot onszelf komen
met een stuk van Arvo Pärt,
een moderne zetting van een heel oude tekst
die gebaseerd is
op verschillende oudtestamentische gebeden om hulp:
'Geef vrede in onze dagen, God,
want wie zou er anders voor ons moeten strijden
dan U?'

Dat klinkt heel vroom,
maar nogal, tja, tegenstrijdig.
Want wat wil je nou –
vrede, of een God die voor je vecht?
Vrede is immers niet op overwinning uit,
maar op permanente verzoening.

Is God dan een God van vechtersbazen,
die we voor ons karretje,
onze strijdswagen kunnen spannen?
En, wie zijn 'wij' eigenlijk?
Tegen wie laten we God dan vechten?

Nee, ik lees die tekst toch anders.
Heel ironisch eigenlijk.
Wie zou er anders voor ons moeten strijden dan U?
Nou, niemand dus.

Want er moet niet gevochten worden.
Want er is geen 'wij' en 'zij'.
En als we het vechten dan dus maar
aan God overlaten
dan is de strijd snel gestreden,
want er is niemand die tegen God
ook maar iets kan beginnen.

Dat wil niet zeggen
dat we niet heel oprecht
vanuit de grond van ons hart
om vrede kunnen bidden.

De geschiedenis heeft wel aangetoond
dat wij mensen ontzettend slecht zijn
in het nastreven, stichten en bewaren van vrede.
Wij kunnen het niet alleen.

Maar een vechtende God,
die hebben we niet nodig.
Valse zekerheden en oogkleppen ook niet,
en bufferzones tussen ons en de harde werkelijkheid
van wat mensen elkaar vandaag en elke dag aandoen.

Wat we wel nodig hebben
is dat zwaard van Jezus
dat ons dwingt om keuzes te maken.
Of/of.

Recht of onrecht.
Compassie of onverschilligheid.
Een scherpe blik of een blinde vlek.
Medemenselijkheid of egocentrisme.

Want als we bidden om vrede,
bidden we niet dat God die vrede voor ons regelt.

Als we bidden om vrede
bidden we dat wij zelf die vrucht van vrede mogen dragen,
omdat wij met ons hele wezen,
geïnspireerd door de Geest,

zijn afgestemd op die hoop,
op dat verlangen,
op dat visioen van die wereld
van duurzame vrede, gerechtigheid, solidariteit,
waar iedereen mens kan zijn
en waar de mensheid in vrede leeft met de hele schepping.

Als we bidden om vrede,
bidden we dat wij zelf niet anders kunnen
dan vrede voortbrengen.
Dat wij ten diepste vrede-stichters mogen zijn.

Gebeden:

Wij danken U, God,
dat er ondanks alles wat uw vrede in de weg staat
altijd mensen zijn die blijven hopen
op een betere toekomst.
Dat er overal waar chaos heerst
en waar mensen aan elkaar overgeleverd zijn,
helpers te vinden zijn,
bruggenbouwers,
mensen die bereid zijn hun nek uit te steken

voor de ander, voor hun medemens, hun gemeenschap,
voor vrede.

Wij bidden voor jongeren die opgroeien
op plekken waar verdeeldheid heerst,
waar haat en vergelding de boventoon voeren
en vreedzaam samenleven onmogelijk lijkt,
dat ze toch mogen worden aangeraakt
door dat aanstekelijke visioen van een menswaardige wereld.
Voor de mensen van Beiroet bidden we,
voor hen die machteloos zijn
en hen die verantwoordelijkheid dragen,
voor wie kwaad en bang zijn
voor wie honger hebben, pijn lijden en rouwen.

Wij danken U, God,
dat er ondanks alles wat geleden is
ruimte is om met elkaar verder te gaan,
dat we het verleden mogen herdenken
en ervan mogen leren
met vertrouwen in de toekomst.
We bidden voor hen
voor wie de herdenking van de bevrijding
van voormalig Nederlands-Indië
pijnlijke herinneringen naar boven bracht.
Voor hen die nog elke dag lijden aan de gevolgen
van tijden van oorlog en onderdrukking,
die dingen gezien hebben
die voorgoed op hun netvlies staan gebrand,
die nooit hebben kunnen praten over wat hen is overkomen;
hen die lijden aan het onrecht
dat hun ouders en grootouders is aangedaan,
dat mensen is aangedaan in wie zij zichzelf herkennen;
hen die diep in zichzelf een trauma meedragen
wat slechts door weinigen gezien en begrepen wordt.

Wij danken U, God,
dat ondanks alles wat ons verontrust
wij elkaar tot zegen en tot vrede mogen zijn;
dat zelfs al zijn we zelf soms kleingeestig en onverzoenlijk,
we elkaar mogen toevertrouwen aan de vrede
die U alleen kan geven.
Vrede zij met ons, God,
en mogen we vredestichters zijn.
Wij bidden om uw nabijheid
voor hen die het moeilijk hebben.
Wees bij ...
dat ze uw troost en steun mogen ervaren
en zich omringd mogen weten

door onze gebeden.
Wees bij hen die eenzaam zijn in deze tijd,
die zich onzeker en onrustig voelen
nu hun wereld er anders uitziet,
en bij hen die de grip op de werkelijkheid zijn verloren.
Bemoedig ...
en al uw mensen die behoefte hebben
aan vriendschap en vrede.

Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk. U steunt ons werk ermee!